

állomány konkrét felkészítése is alapvetően ebben az időszakban került végrehajtásra, így ez az időszak volt a legfeszítettebb a közlekedési szolgálat valamennyi területén. Az előkészítés utolsó fázisában a többrányú figyelemmegosztás jelentős erőfeszítést igényelt az MN Közlekedési Szolgálatfőnökség állományától amelynek – az elért eredmények azt bizonyították – végsősoron eleget tudunk tenni.

Összességében a „TRANZIT-85” közlekedési rendszergyakorlat előkészítésére rendelkezésre álló idő alatt a célkitűzésekből helyesen meghatározott részfeladatok és azok kimunkálására, végrehajtására létrehozott csoportok szervezett tevékenysége biztosította a feladatok időbeni, megfelelő színvonalú végrehajtását.

A gyakorlat előkészítése során szerzett tapasztalatokat – a sokirányú tevékenység szervezett irányításában, a nagyszámú együttműködő szervvel való folyamatos kapcsolattartásban, a kidolgozó munka és az alárendelt szervezetek vezetésének egyidejű (alapvetően párhuzamos munkamódszerrel) biztosításában stb. – további tervezői, szervezői munkánk javítására kívánjuk hasznosítani.

A teljesség igénye nélkül ezen gondolatokban kívántam összegezni tapasztalatainkat.

A „TRANZIT-85” közlekedési rendszergyakorlat pártpolitikai munkájának fontosabb tapasztalatai

Zsoldos Péter alezredes

Az 1985-ös esztendőben végrehajtásra kerülő gyakorlatok politikai munkájának tartalmát – így a „TRANZIT-85” gyakorlatét is – mindenekelőtt pártunk XIII. kongresszusának, majd ezt követően népünk, országunk legnagyobb ünnepének, felszabadulásunk 40. évfordulójának köszöntése határozta meg. Ezek a pártpolitikai munka alapvető tartalmát meghatározó események természetesen kiegészültek a hazai és nemzetközi élet gazdag eseménysorozatával amelyek befolyásolták az év különböző időszakaiban végrehajtott gyakorlatokon végzett pártpolitikai munkát.

A munka lényegét képezte, hogy az országosan kibontakozott – és a központhadtáp személyi állományára is mindvégig jellemző – társadalmi, politikai aktivitást felhasználjuk a gyakorlatok eredményes, fegyelmettes és balesetmentes végrehajtása érdekében folytatott mozgósító tevékenységben.

Ezen kívül – mint minden gyakorlatnak – a „TRANZIT-85” gyakorlatnak a pártpolitikai munkájában is volt néhány sajátosság, amelyet figyelembe kellett venni. *Ilyenek voltak: mindenekelőtt a nemzetközi jellege: az, hogy különböző szintű polgári párt- és állami szervezetekkel együttműködésben került végrehajtásra; nagy létszámú tartalékos állomány került mozgósításra a feladatok végrehajtása érdekében; a Magyar Néphadsereg közlekedési szerveinek és csapatainak teljes vertikuma gyakorolt; és végezetül a gyakorlat egyes mozzanatai valóságos hadszíntér előkészítési feladatokat is megoldottak.*

A tapasztalatok összegzésekor az előkészítés, a végrehajtás és befejezés periódusán túl az agitációs és tömegpolitikai munka tapasztalatait külön is összegeztem.

A gyakorlat előkészítésekor kiinduló alapot jelentett a pártpolitikai munka feladatainak kimunkálásában az MN hadtápfőnökének feladatszabása, az MN politikai főcsoportfőnök szervezési helyettesének intézkedése, valamint az MSZMP MNHF-ségi Végrehajtó Bizottság állásfoglalása és a „Gyakorlatvezetés Felhívása”.

A politikai munka részletes feladatai a gyakorlatvezető politikai helyettesének intézkedésében fogalmazódtak meg.

Az előkészítés időszakában végzendő tevékenységet szervezési munkára, a hadszíntér előkészítés feladataira és a szovjet közlekedési csoportokkal való együttműködés időszakára bontottuk.

A gyakorlat előkészítését, a *szervezési munkát* az MNHF-ség politikai osztálya az MNHF-ség törzsével az MN Közlekedési Szolgálatfőnökséggel, az MN Politikai Főcsoportfőnökség Szervezési Osztályával és a HÁVA politikai osztályával együttműködésben 1985 februárjában kezdte meg. Kialakítottuk a politikai munkára vonatkozó elgondolásunkat; a rendszergyakorlat politikai munkájának oktatási kérdéseit; a politikai munkások és a gyakorlaton részt vevő személyi állomány felkészítésének rendjét; a polgári szervezetekkel és a szovjet csapatokkal való együttműködés feladatait. Mindezek alapján elkészült és kiadásra került az MNHF-ség politikai osztályvezetőjének „Szervezési Intézkedése”, amelyben meghatározásra került; a gyakorlat személyi és anyagi szükséglete; a gyakorlat levezetési terve; az intézkedéseket kidolgozó operatív csoport állománya.

Elgondolásunk lényege az volt, hogy a gyakorlatvezetőség pártpolitikai szervei a gyakorlat megkezdéséig valamennyi okmányt, tervet, intézkedést, propaganda anyagot készítsenek el azért, hogy a gyakorlat idején kivétel nélkül mindenki az élő munkával, a csapatok és törzsek közvetlen segítségével tudjon foglalkozni.

Ennek megfelelően még az előkészítés időszakában kidolgozásra kerültek az MNHF-ség politikai osztályvezetőjének intézkedései az „élő” politikai munkára is. Így a mozgósítás és összekovácsolás feladataira; a gyakorlat és a bemutató sikerét elősegítő pártpolitikai munkára; az eredeti helyzet visszaállítására vonatkozó politikai és mozgalmi feladatokra.

Az MNHF-ség hadművelési osztályával és az MN Közlekedési Szolgálatfőnökséggel együttműködésben kiegészítő intézkedéseket dolgoztunk ki a hadijáték munkájára; valamennyi hadművelési feladathoz; és a tömegpusztító fegyverek alkalmazására való áttérés, illetve az ellenük való védelem feladataira.

Az MNHF elvtárs utasítására az MN Közlekedési Szolgálatfőnökség összeállította a gyakorlat végrehajtásának biztonsági, munka- és balesetvédelmi rendszabályait. Hasznosnak bizonyult, hogy ehhez szorosan kapcsolódva kiadásra került a gyakorlatvezető helyettesének intézkedése a rendkívüli események és események, valamint a balesetek megelőzésének politikai feladataira.

A felkészítést, az előkészítő munkát jól segítette, hogy a gyakorlatvezetőség pártpolitikai szerveiben kezdettől fogva részt vettek az MN Politikai Nevelőmunka Anyagi és Módszertani Központ szakemberei és az MN Hátországvédelmi Alakulatok Parancsnoksága politikai osztályának munkatársai.

A felkészülést, a kidolgozó munkát segítette, hogy hasznosítani tudtuk az év felében végrehajtott „ORION-85” egészségügyi rendszergyakorlat tapasztalatait.

Több alkalommal késleltette a kidolgozó előkészítő munkát, hogy az MN KSZF-ség kidolgozó csoportjával nem mindig sikerült párhuzamos munkát végezni. Az együttműködés területén érezhető volt, hogy első alkalommal dolgoztunk együtt ilyen nagy volumenű munkában.

A *badszintér előkészítő* építési feladatok pártpolitikai munkájának megszervezését és végrehajtását 1985 májusában kezdtük meg. Ennek a munkának a legfontosabb sajátossága az volt, hogy a megfelelő időközönként változó tartalékos állomány körében többször kellett végrehajtani, így mód volt a tapasztalatok rövid időn belüli hasznosítására.

A tartalékos állomány körében folyó pártpolitikai munkát az MN KSZFI és az MN Hátországvédelmi Alakulatok Parancsnokságának a gyakorlaton részt vevő politikai szervei körültekintéssel és mindvégig kellő hatékonysággal végezték. Valamennyi váltásnál a párt- és KISZ-szervezetek, amelyeknek aktivizálásával egészséges versenyszellemet alakítottak ki, hatékonyan mozgósították a személyi állományt a feszített ütemű építési feladatok teljesítésére. Gondosság és problémameértekenység jellemezte munkájukat a tartalékos állományról való minden oldalú gondoskodás megvalósításában, munkateljesítményeik folyamatos értékelésében és elismerésében.

A munka eredményeképpen a meghatározott építési feladatokat a tartalékos állomány mindvégig fegyelmezetten, jó minőségben és határidőre teljesítette. Mintegy 60 millió forint építési értéket hoztak létre.

A szovjet közlekedési csapatokkal való együttműködés augusztus hónapban kezdődött. fogadásukat, elhelyezésüket széleskörűen, a határőrséggel, az illetékes területi párt- és állami szervekkel, a MÁV, szolgálattelvőivel közösen végeztük. A hazánk területére érkezett szovjet közlekedési csapatok ünnepélyes fogadtatására Lakitelken, a helyi párt- és állami vezetők részvételével került sor. A továbbiakban a munka a gyakorlatvezető tervének megfelelően, általa és szervei által koordináltan folyt. A politikai munkára vonatkozóan közös programot alakítottunk ki, mely szerint közös kulturális és sportrendezvényekre, katonatalálkozókra, ipari és mezőgazdasági üzemek látogatására, hazánk tájaival és népünknek a szocializmus építésében elért eredményeivel való megismerkedésre került sor. A program végrehajtása jól szolgált – tovább erősítette – a szovjet–magyar fegyverbarátságot.

A végrehajtás időszakában a figyelem középpontjában a mozgósítás és összekovácsolás, a bemutatásra való felkészítés, a pártpolitikai szervek továbbképzése és gyakoroltatása állt.

A mozgósítás politikai munkája kellő előkészítettséggel és szervezettséggel került végrehajtásra, úgy az IPM, mint a tartalékos állomány körében. A mozgósítás során már bevált gyakorlatot követünk a párt- és KISZ-tagok számbavételekor, szervezeteik megalakításakor és munkába állításukkor. Jó tapasztalat, hasznos gyakorlat, hogy azoknál a szervezeteknél ahol részleges mozgósítás került végrehajtásra, a mozgósítás első szakaszában arra törekedtünk, hogy létrehozzuk a politikai és mozgalmi munka szervezeti kereteit. Így a ráhíváskor a pártpolitikai munka gyorsabban indult be, gyorsabban aktivizálódtak a párt- és KISZ-szervezetek.

Fontos tapasztalatnak tartjuk, hogy a párt- és KISZ-szervezetek munkáját az állományrendezés után azonnal be kell indítani. Ha ezt akkor nem tesszük meg, teljesen bizonytalanná válik, hogy ismét mikor lesz erre lehetőség. A bevonulások alkalmából ismét megerősödött, hogy az arányok az eddigi tapasztalatok szerint alakultak: 8–10%-uk párttag; 4–6%-uk KISZ-tag. Elosztásukra, munkába állításukra nagy gondot kell fordítani.

A politikai szervek, parancsnokok, a mozgalmi szervek gyors, operatív felkészítése, megerősített eddigi tapasztalatainkat. Nevezetesen azt, hogy a katonai szervezetek gyors megalakításában, a szervezethez tartozó katonai rend és fegyelem megvalósításában az állomány gyors tájékoztatásában szerepük semmivel sem pótolható.

Az „M” parancsnoki és összekovácsolási kiképzés, a bemutatóra való felkészítés pártpolitikai munkájának hasznosságát a „TRANZIT85” gyakorlat eredményessége egyértelműen igazolta. Az elvégzett munka sokrétű és körültekintő volt.

Az „M” parancsnoki felkészítés során 2 óras foglalkozás keretében dolgoztuk fel az MN Pol. Fcsf.-ség 0020/1979. számú utasítása és a 0010/1983. számú intézkedése alapján a HKSZ-M feladatok politikai feladatait, valamint a harci körülmények között végzendő pártpolitikai munka irányításának és végrehajtásának rendjét. Mivel a tartalékos parancsnoki állomány ilyen irányú ismeretei elsősorban a nagymérvű fluktuáció miatt hiányosak, a foglalkozások csak szükségszerűen oldották meg feladatukat.

A politikai munkások számára egész napos kiképzés során – a fenti utasítás, illetve intézkedés alapján – az adott szervezetre adaptáltan kerültek feldolgozásra, az oktatási kérdések. A foglalkozás során a politikai munkások megismerték a harci körülmények között végzendő pártpolitikai munka tervezésének, szervezésének, irányításának és végrehajtásának rendszerét, a politikai munka vezetési okmányait, beleértve az alapvető térképmunkát is. A foglalkozás elméletileg megalapozta a rendszergyakorlaton részt vevő állomány hadművelleti feladatokhoz kapcsolódó tevékenységét. A probléma abban van, hogy ennek a szintnek a továbbfejlesztése, a kialakult rendszer hiánya miatt, a nagyméretű fluktuáció miatt nem megoldott.

A tartalékos személyi állomány körében az összekovácsolási kiképzési pártpolitikai és mozgalmi munkája az alegység közösségek összekovácsolására, a jó közösségi szellem kialakítására és a kiképzési feladatokra történő mozgósító munkára összpontosult. Az összekovácsolási kiképzés keretében kellő színvonalon és hatékonysággal kerültek megtartásra a betervezett politikai tájéko-

atatók és politikai foglalkozások. A bemutatók előkészítésében és végrehajtásában részt vevő állomány a kedvezőtlen időjárási körülmények, a napi 10–12 órás feszített ütemű munka – a követelmények változásai miatt – ellenére mindvégig jó hozzáállással, a kiképzési feladatok normáinak rövid időn belüli begyakorlásával és teljesítésével, fegyelmezett, felelősségteljes és odaadó munkát végzett.

A Gyakorlatvezetőség II. (Tóserdő) pártpolitikai munkásaiból álló operatív csoport közvetlenül befolyt a területi párt- és állami szervek, a Közlekedési Minisztérium szervei, a szovjet és a magyar csapatok munkájának koordinálásába, folyamatosan részt vett a bemutató pontokon, a lakitelki és a kengyeli táborokban folytatott politikai munka irányításában.

A pártpolitikai szervek parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat keretében történő gyakoroltatása összességében célszerű és eredményes volt. A gyakorlat eredményes, fegyelmezett és balesetmentes végrehajtása mellett a gyakorló politikai szervek dandár szintig bezárólag parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat keretében gyakorolták a HKSZ-M feladatok és a harci körülmények között végzendő pártpolitikai munka megtervezését és szervezését.

Ennek során a gyakorló pártpolitikai szervek saját katonai szervezetük feladataira vonatkozóan – a beállított hadművelési feladatnak megfelelően – kidolgozták a háborús feszültség időszaka alatt a Magyar Néphadsereg és a szövetséges csapatok háborús hadrendje felvételével, a hadászati készletek széttelepítésével kapcsolatos közlekedési és szállítási biztosítás érdekében végzendő párt politikai munka terveit. Megtervezték és kidolgozták hagyományos fegyverek alkalmazása körülményei között feltételezett védelmi hadművelet és a tömegpusztító fegyverek alkalmazásának körülményei között a támadó hadművelet közlekedési, szállítási biztosítása egy változatára a pártpolitikai munka feladatait.

A gyakorló csapatok pártpolitikai szervei csökkentett állománnyal az egyes hadművelési feladatokhoz és közlésekhez kapcsolódóan teljes mélységig kidolgozták a politikai feladatokat. Így jártasságot szereztek a harci körülmények között végzendő pártpolitikai munka tervezésében és vezetésében, továbbfejlesztették a közlekedési csapatok sajátos feladatait segítő politikai és mozgalmi munkaformákat és módszereket.

A törzsvezetési gyakorlat igazolta, hogy a pártpolitikai munka kialakított tervezési rendszer beavált, jól illeszkedik a parancsnoki munka rendszerébe, a törzsek tevékenységi rendjébe. Az új szervezeti közlekedési dandárokhoz jól igazodnak a pártpolitikai szervek, szervezetek. A dandárok politikai osztályainak kiszolgáló szervei azonban nem elégségesek. Megfontolás tárgyát képezi, hogy tábori nyomdával és propaganda rajjal (FHP-200) legyenek ellátva.

A gyakorlat során a pártpolitikai szervek háborús okmányai, munkagrafikonjai és mintaokmányai beaváltak, továbbfejlesztésre kerültek.

A hadijáték, valamint az élő politikai munka végzésének tapasztalatai ráirányították a figyelmet az Ideiglenes Átrakó Körlet politikai szerveinek tevékenységére. A gyakorlatvezetőség pártpolitikai szervei, a munka irányítása során részben átvették, magukra vállalták az IÁK szerveinek feladatkörét, ezért az nem tudott kellő mélységben gyakorolni. Mindez szükségessé teszi az IÁK pártpolitikai szervei tevékenységeinek további tanulmányozását.

A gyakorlat befejeztével az eredeti helyzet visszaállítása, a tartalékos állomány búcsúztatása szervezeten, a terveknek megfelelően valósult meg. A gyakorlat értékelése, a résztvevők munkájának magas szintű elismerése megtörtént.

A gyakorlat befejeztével a távozó szovjet csapatok ünnepélyes búcsúztatása a fogadásukhoz hasonlóan meleg, baráti légkörben zajlott le. A tisztek és katonák közül többen kitüntetésben részesültek. Minden egyes szovjet katona kétnyelvű „TRANZIT-85” emblémával ellátott emléklapot kapott a gyakorlat emlékére.

A gyakorlat agitációs és tömeg propaganda munkája – központilag kiadott – egységesen kidolgozott terveknek megfelelően lett végrehajtva. Az operatív csoport összeállította és elkészítette az összekovácsolási, kiképzési propaganda és agitáció anyagait, a gyakorlat újságját. A munka clóadás

vázlatokon, propaganda anyagokon, emlékeztetőkön és rölapokon alapult. Ehhez szervesen kapcsolódtak a helyi kezdeményezések, felhívások és helyi indítású mozgalmak.

Külön a tisztek és tiszthelyettesek számára és külön az egész állomány számára szóló katonapolitikai tájékoztatót adtunk ki „*A Magyar Néphadsereg helye és szerepe a Varsói Szerződésben*” címmel. A pártszervezetek számára az MSZMP XIII. kongresszusáról szóló nyílt pártnapok megtartásához előadásvázlatot biztosítottunk. A gyakorlaton részt vevő szovjet csapatok számára „*40 év a szocializmus építésének útján*” címmel politikai tájékoztató anyagot adtunk ki orosz nyelven.

Az agitációs és tömegpolitikai munkában felhasználásra kerültek a második világháború befejezésének 40. évfordulójáról történt megemlékezések és kellő súlyt kapott a Fegyveres Erők Napjának közelgő ünnepe is.

A napi sajtóellátás rendszeresen biztosítva volt. A „*Tranzit-85*” c. újságot a gyakorlaton részt vevő állomány nagy érdeklődéssel fogadta és elismeréssel szólt róla. Együttműködésben a Déli Hadseregcsoport hadtápfőnöksége politikai osztályával végig biztosítva volt a szovjet közlekedési csapatok sajtóellátása.

A katonák öntevékenységének felhasználásával úgy a magyar, mint a szovjet táborok magas színvonalú és kulturált szemléltető agitációs munka folyt. A katonák körében nagy sikert aratott a „*TRANZIT-85*” embléma.

A munkát, a személyi állomány szabadidejének kitöltését jól segítette az MN Politikai Főcsoportfőnökség részéről rendelkezésre bocsátott három propaganda gépkocsi, amely a hangosító és népszerűsítő stúdió programokon túl, jól oldotta meg a közművelődés feladatait is.

Az állomány szabadidejének szervezett és hasznos kitöltése érdekében a közös szovjet-magyar baráti találkozásokon és közös kulturális és sportversenyeken kívül a pártpolitikai és mozgalmi szervek számos rendezvényt tartottak.

A politikai nevelőmunka anyagi-technikai eszközeivel való ellátottság – TV, rádió stb. – csak nehézségek árán, átcsoportosításokkal volt biztosított. Továbbra is gond, hogy tábori körülmények között megfelelő stabilizátorok hiányában a TV-készülékek működtetése nem biztonságos.

A gyakorlat során a szemle pontok dekorálása és a protokoll feladatok megoldásában jelentős segítséget kaptunk a Politikai Nevelőmunka Anyagi és Módszertani Központ vezetésétől és szakembereitől.

A politikai munkában is jelentős figyelem összpontosult az állományról való minden oldalú gondoskodás maradéktalan megvalósítására. Kisebb gondoktól eltekintve összességében sikerült ezen a téren is megvalósítani elgondolásainkat. A politikai és mozgalmi információs rendszerek folyamatosan működtek, a parancsnokok kellőképpen odafigyeltek, reagáltak az állomány hangulatát befolyásoló jelenségekre és operatívan intézkedtek, ha arra szükség volt.

Összességében: a „*TRANZIT-85*” közlekedési rendszergyakorlat politikai munkája sikeresen segítette elő a gyakorlat elé állított feladatok magasszintű és fegyelmezett végrehajtását. A gyakorlat végrehajtása során súlyos fegyvelmsértés, rendkívüli esemény, baleset nem fordult elő. A politikai munka számos területén új tapasztalatokkal gazdagodtunk. A gyakorlat megerősítette a már kialakult vezetési formák és módszerek helyességét, néhány megoldandó kérdésre ráirányította a figyelmet.

Területi katonai közlekedési szervek feladatai

Petrák Béla alezredes

A korszerű háború sikeres megvívása feltételezi mind az anyagi-technikai eszközök, mind a csapatok meghatározott időben, a kijelölt helyen történő összehozását, illetőleg azt, hogy azok akkor rendelkezésre álljanak, amikor a felhasználás vagy igénybevétel szükségessége felmerül.